

*Dr. Lukács János tudományos munkatárs
Szeged, Állam-és jogtudományi kar*

A társadalom demokratizálódása

A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI TÉNYEZŐK HATÁSA A BŰNÖZÉS ALAKULÁSÁRA, STRUKTÚRÁJÁRA, MINŐSÉGÉRE

A '80-as évek második felére Magyarországon súlyos gazdasági-, társadalmi-, politikai válsághelyzet alakult ki. Gazdasági gondjaink két fő forrása: maga a rendszer, amit még tovább súlyosítottak a szerencsétlen „elvi döntések”. A hitelek visszafizetésére felvett újabb hitelek 1981-88. között megduplázták az ország nettó adósságállományát. Az infláció felgyorsult, a lakosság vásárlóereje pedig 1985-től drasztikusan romlott.

A megindult áremelkedési hullám, az infláció növelte a lakosság differenciálódását. Az egy-kétszázézes meggazdagodott réteggel szemben a középrétegek egyre lejjebb csúsztak, és kezdett tömegessé válni az elszegényedés. 1989-re a lakosság 10 %-a került a létminimum alá. A szegénység egyre nagyobb súllyal nehezedett különösen a „fix fizetésből” élőkre. Kialakult a munkanélküliség: 1989-ben 14 ezer, 1990. közepére 42 ezer, 1991. elejére már 100 ezres nagyságrendű volt.

Egyre súlyosabb jelek utaltak az önpusztító életmódra és körülményekre. A halálozások aránya már 1962. óta növekedett, a születési arányszám egyre alacsonyabb volt. Megnövekedett az öngyilkosságok száma, 1970. és 1990. között háromszorosára emelkedett az alkoholfogyasztás. Nőtt a válások aránya,

a neurózis „nemzeti betegséggé” vált. Jellemző lett az „elidegenedés”, az „értékrendek” szükségszerűen átfőrdődtak, az anyagi javak megszerzése került előtérbe. Egyidejűleg növekedett a korrupció, annak minden formája.

Ezeket a többségében negatív folyamatokat erkölcsi válság is súlyosbította. A valóság és a politika között áthághatatlan szakadék keletkezett. A társadalom nem tudta tovább tolerálni, hogy miközben egyre többet dolgozott, rohamosan csökkent a megélhetés színvonala.

A **bűnözés** az 1980-as évek elejére is megőrizte a korábbi időszak stagnáló jellegét. Amíg azonban 1971-ben és 1981-ben ismertté vált bűncselekmények egymáshoz viszonyítva 6 %-os emelkedést mutatnak, addig 1989-ben 78 % a dinamika, és 225.000 az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (továbbiakban: ERÜBS) által számba vett bűncselekmények száma. Domináns a vagyon elleni delictumok előfordulása, és a kriminalitás egészét alapvetően meghatározó a megháromszorozódott betöréses lopások gyakorisága.

A **szervezett** bűnözés kialakulását nagyban elősegítette az a néhány ezer fős bűnözői réteg, amely **betörések**, valamint az **árucsempészet** folytán jelentős vagyont halmozott fel.

I.

A szervezett bűnözés a rendszerváltoztatás időszakában Magyarországon (1988-1995.)¹

A kriminalitás alakulása

A **rendszerváltoztatás** éveiben az ismertté vált bűncselekmények számának emelkedése tovább folytatódott. A 100.000 lakosra jutó deliktumok 3.264-ről 4.900-ra változtak (lásd: melléklet). A bűnözés szerkezetét vizsgálva szembeűnő, hogy a vagyon elleni bűncselekmények aránya az ősszbűnözés 3/4-ét tették ki, és e kategóriában a **betöréses lopások** dinamikája + 90 %, számuk 82.000. A **csalások** 1995-ben az előző évhez képest közel ötszörösére emelkedtek. Egy-egy ügyben sok ezer vagy több tízezer állampolgár károsításával elkövetett sorozatok megnövelték az ismertté vált bűncselekmények számát anélkül azonban, hogy alapvetően megváltoztatták volna a lakosság szubjektív biztonságérzetét. Szembeűnő a rendszerint magas fokú szervezettséget, műszaki felkészültséget és pénzügyi eszközöket igénylő **pénz-, köz- és magánokirat hamisítások** alakulása (lásd: melléklet).

A magyarországi kriminalitás ugrásszerű változása nem egyedűálló jelenség. Megfigyelhető a térség hasonló politikai, társadalmi berendezkedésű országaiban is.

A bűnözés ilyen mértékű növekedésének oka egyrészt belső tényezőkkel, másrészt az országhatárokon túl végbement változásokkal magyarázható.

Országon belül megindult a **privatizáció**, amely a hatékony jogszabályi háttér hiányában bőséges lehetőséget nyűjtott a jogsértések elkövetésére. A gazdasági társaságokról szóló **1988. évi VI. tv.** és a gazdasági társaságok átalakulásáról rendelkező **1989. évi XIII. tv.** alapján a privatizáció főszereplői a korábbi vállalati vezetők voltak, akik jellemzően egyéni hasznukra értékelték fel vagy le az új gazdálkodási egységekhez kerülő vagyont és terheket. A politikai rendszerváltás hatására elbizonytalanodás volt érzékelhető az államigazgatásban, különösen a bűnüldöző szerveknél. A jogállamiság elveivel összhangban lévő jogszabály-módosítások magasabb követelményeket támasztottak az

¹ Készűlt Dr. Katona Géza „Szervezett bűnözés Magyarországon” című munkája alapján.

államigazgatás és a jogszolgáltatás szerveivel szemben. A **határokon kívülről** jelentkező „külső tényezők” fokozták a belső kriminogén jelenségek hatását. A világméretű technikai, gazdasági fejlődés globalizációs folyamatot váltott ki, amely többek között azzal is járt, hogy megindult a **szervezett bűnözés globalizálódása** is.

A magyarországi kriminalitás súlyponti területei közül - a teljesség igénye nélkül – a szervezett bűnözés sajátosságait leginkább tükröző:

- az olajforgalmazással kapcsolatban elkövetett jogsértések és
- a szervezett gépjárműlopások érdemelnek kiemelés.

Megjegyzendő, hogy a **kábítószer-bűnözés** terén Magyarországon még nem alakult ki kezelhetetlen helyzet. Erre utalnak az ERÜBS adatai (lásd: melléklet).

1. Az olajforgalmazással kapcsolatban elkövetett jogsértések

Az „olajügyek” elkövetésének gazdasági feltételei a '80-as években alakultak ki. Az ásványolaj-termékek világpiaci árrobbanása előtt a magyar energiapolitika az ásványolajnak és a földgáznak háztartási és mezőgazdasági fűtési célokra történő alkalmazását ösztönözte. Ezt az energiahordozók viszonylag alacsony árszínvonalával és adótartalmával kívánta segíteni.

A viszonylag alacsony fogyasztói ár nem fedezte a világpiaci áremelkedés hatását, a kormány azonban sokáig nem akarta a lakosság által használt „háztartási tüzelőolaj” (a továbbiakban: HTO) árát a gazdaságossági követelményeknek megfelelő szintre emelni, hanem kettős ár- és adórendszert hozott létre:

- a HTO árát és adótartalmát viszonylag alacsony szinten rögzítette
- az üzemanyagként felhasználásra szánt dízelolaj árát megemelte.

A visszaéléseket a kormány úgy próbálta megakadályozni, hogy a HTO színét forgalomba hozatal előtt festék-adalékanyag hozzáadásával megváltoztatta, hogy hatósági ellenőrzések során kimutatható legyen. Az intézkedés hatástalanságát a rendőri szervek már előre jelezték, ennek ellenére a '90-es évek elejére tömegessé váltak a HTO-val történő visszaélések.

A bűncselekmények elkövetési módszerei:

- 1) A termék sajátosságainak megváltoztatása technológiai műveletek útján, (közismert néven „olajszőkítés”), többnyire a '90-es évek elején fordult elő. Alkalmazásának feltétele megfelelő olajtároló-kapacitás biztosítása. Erre kedvező lehetőség nyílt, mivel a mezőgazdasági nagyüzemek megszűnése, a szovjet hadsereg kivonulása, a honvédség személyi és technikai visszafejlesztése az ország különböző részein, de főleg a Duna-Tisza közén olyan jelentős tárolókapacitásokat szabadított fel, amelyeket az új vállalkozók könnyen megszerezhettek.
- 2) Az okirat-hamisítással és csalással elkövetett magatartások a „szőkítéssel” elkövetett bűncselekmények számának tetőzése után terjedtek el. Ezzel a módszerrel elkövetett jogsértések esetén a terméken technológiai változtatás nem történt. Az olaj minőségét, származási helyét, a vám vagy az illeték megfizetését tanúsító okmányokat meghamisították, vagy vesztegetés útján jutottak hozzá hamis okirathoz.

Az utóbbi módszer alkalmazása jól szervezett elkövetői kört igényelt. Az üzleti partnerekkel történt összejátszás révén az import-olajszállítmányok minőségét a kísérő szállítási okmányokon valótlannal, kedvezőbb vám-adózási kategóriába tartozó termékként tüntették fel, például dízelolaj helyett gázolajként, később műszer- vagy orsóolajként.

A bűncselekmények további jellemzői:

- 1) A bűncselekmények elkövetését az elérendő **maximális haszon** motiválta.
- 2) Az alkalmazott módszer **rugalmas** megválasztása.

Kezdetben elegendőnek látszott a technológiai beavatkozás, később áttértek az intellektuális módszerek alkalmazására.

- 3) „Földrajzi súlypontok” alakultak ki. A rendőrség által folytatott nyomozások harmadát Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyékben rendelték el.
- 4) Az „olajügyekben” érdekelt elkövetői kör összetétele bűnszervezetek jelenlétére utalt.

- 5) Az „olajügycyk” elkövetésére létrehozott bünszervezetek fokozódó konspirációja.

A bünszervezetek teljes körű tevékenységét csak elvértve sikerült felderíteni, legtöbbször ugyanis feltáratlanul maradt:

- a büncselekmény tárgyát képező ásványolaj-termék eredete, az illegális import, vagy belföldi beszerzés körülményei, az ebben érdekelt személyek kiléte vagy a gazdasági szervezetek azonosítása;
- a büncselekmény következtében elért illegális jövedelem mértéke és további sorsa.

A magyarországi nyomozások összesített adatai szerint az ismertté vált terheltek közel **23 milliárd forint** jogtalan haszonra tettek szert, amelyből csupán kb. **3 %** térült meg.

- 6) Az „olajügycyk” kapcsán megjelent az **erőszak**.

Az olajforgalmazás területén elkövetett visszaélések konfliktusokhoz vezettek.

- 1994-96-ban több vállalkozó sérelmére követtek el emberölést, illetve kísérelték meg azt;
- emelkedett az eltűntek száma;
- külföldi bűnözők jelentek meg, akik ellen többek között emberrablás elkövetése miatt indult büntetőeljárás;
- a konkurens bünszervezetek között gyakorivá vált az ásványolaj-termékek eltulajdonítása vagy elrablása.

- 7) Az „olajügycyk” nem kívánatos kísérő jelensége: a korrupció.

A tárolókapacitások megszerzéséhez tisztségviselőket vesztegettek meg, sőt pénzügyőrt, adóigazgatási ügyintézőt korrumpáltak.

Összefoglalva:

A magyarországi „olajügycyk” viszonylag primitív módszerekkel követék el. Kialakulásukat **jogalkotási és jogalkalmazási hiányosságok tették lehetővé:**

- az árrendszer, az adózás és a vámteher szabályozása során nem törekedtek a visszaéléseket lehetővé tévő körülmények felszámolására;
- nem gondoskodtak az ásványolaj-termékek származását és forgalmát kísérő okiratok technikai biztonságáról;
- a cégnyilvántartásra vonatkozó szabályok elégtelen volta miatt fantom cégek és hamis adatokkal bejegyzett fiktív cégek felhasználására nyílt lehetőség.

2. A szervezett gépjárműlopások

Hazánkban 1987. és 1995. között a gépjárműlopások száma Európában sehol nem tapasztalt mértékben, közel 480 %-kal emelkedett (lásd : melléklet). A gépjár-műlopásokat az ügyek kb. 92 %-ában **személygépkocsik** eltulajdonításával követték el.

Az elkövetett személygépkocsi lopások magas számával fordított arányban alakult a nyomozások eredményessége. Így 1993. és 1995. között az ismeretlen elkövetők ellen indított nyomozások száma 7.608-ról 12.215-re emelkedett, miközben a felderítés eredménye 12,6 %-ról 9,3 %-ra mérséklődött. Különösen alacsony volt 1995-ben Budapesten, ahol minden huszadik ügyet oldottak meg sikeresen. Viszont itt teljesítették az ismeretlen tettessel szembeni nyomozások közel 71 %-át. (forrás: ERÜBS)

A szervezett nemzetközi gépjárműbűnözés jellemző vonásai:

- 1) Az elkövetői kör változása.

A gépjárműlopásra szakosodott bűnözők köre kibővült a korábban betöréssel és intellektuális bűncselekményekkel foglalkozó elkövetőkkel.

- 2) A konspiráció és a munkamegosztás, mint a bűnöző szervezetek jellemzője.

A szervezeti struktúra magában foglalja:

- a gépjármű elviteléhez értő, műszakilag felkészült szakembert, aki képes az elektronikus indításgátlók hatástalanítására is;

- a gépjármű forgalomba helyezését végző szakembert.
- 3) Gyakran jól felszerelt, zárt tárolótérrel rendelkező műhelyek álltak rendelkezésre, ahol gyorsan elvégezték a gépkocsi azonosítását meg-
hiúsító változtatásokat, vagy a járművet alkatrészenkénti eladás
céljából szétszedték.
- 4) A gépkocsit a nyilvánosság elől elzárt helyen „pihentették”, amíg to-
vábbszállítására vagy üzembe helyezésére megfelelő alkalom kínál-
kozott.

„Futárok” egészítették ki az értékesítési részleget, akik a lopott gépkocsit meghatározott, belföldi vagy még gyakrabban külföldi címre szállították. Az alkalmoszerűen igénybe vett futárok a megbízásukhoz szükséges címeken, adatokon kívül a bűnöző szervezetről nem rendelkeztek bővebb ismeretekkel. Egyre gyakrabban fordult elő a gépkocsik úgynevezett zöldhatáron történő átszállítása.

- 5) A gépkocsi lopások számának emelkedése ösztönzőleg hatott a gépkocsikkal kapcsolatos más bűncselekmények elkövetésére is.
 - A biztosítási csalások számának szaporodása logikus következménye volt a rendőrség alacsony felderítési eredményességének. Nagy valószínűséggel a lopásként feljelentett ügyek 25-30 %-ában valójában a tulajdonos által elkövetett biztosítási csalás állt;
 - a lízingszerződésekkel vagy részletfizetési feltételekkel vásárolt gépkocsik külföldre szállítása, eladása és ellopottként történő bejelentése.

A szervezett gépjármű lopások elkövetését lehetővé tevő körülmények:

- 1) A lopott gépkocsik magyarországi forgalomba helyezésére lehető-
séget adó **hiányos gépjármű-igazgatási rendelkezések**;
- 2) Az országba érkező, illetve az országot elhagyó gépkocsik **vám-
kezelésének elégtelen szabályozása**, a gépkocsik eredete tisztázásá-
nak elmaradása, a külföldön ellopott gépkocsik magyarországi
forgalomba helyezésének megakadályozása.

- 3) A magyarországi jogalkotás és jogalkalmazás hiányosságai:
 - A lopott gépkocsikat szállító „futárok” **felelősségre vonásának elmaradása**. A futárok személyazonossága rendszerint kétes volt, védekezésük, miszerint nem ismerik azt, aki őket a több millió forint értékű jármű szállításával megbízta, nem volt életszerű.
 - a lopás elkövetésének bizonyításához (a lopott gépkocsit vezető olyan védekezésének elfogadása, hogy a járművet ismeretlen személy bízta rá, vagy olyan körülmények figyelmen kívül hagyása, hogy a lopott gépkocsi vezetőjénél a lopás elkövetésére alkalmas eszközöket vagy más gépkocsihoz kiadott rendszámablát találnak stb.).
- 4) A rendőrség részéről a gépkocsi lopásokkal kapcsolatos **gyors intézkedési rendszer** kialakításának elmulasztása.
- 5) A lopott gépkocsik közúti ellenőrzések során történő kiszűréséhez a központi adatbázisokhoz kapcsolt automatikus szám (alaki) **felismerő rendszerek** üzembe helyezésének elmaradása.

II.

A magyar szervezett bűnözés változásai (1996-2003.)¹

A kriminalitás alakulása

- 1) A kriminalitást 1996-tól kezdődően döntően befolyásolták a korábban létrejött bűnszervezetek által megszerzett anyagi, pénzügyi erőforrások, amelyek az ún. „olajügyek”, illetve az ezekhez kapcsolódó adócsalások elkövetésével több száz milliárd forintos illegális jövedelemre tettek szert. Ennek a hatalmas vagyonnak a jelentős részét tőkeként működtetni kellett, azaz törekedtek az illegális jövedelem további hasznosítására. Ez történhetett:

¹ Készült Dr. Katona Géza „Szervezett bűnözés Magyarországon” című munkája alapján.

- külföldi befektetések, illetve külföldi vállalkozások alapítása;
 - a bűnszervezetek legális üzleti tevékenységének kiterjesztése;
 - további bűncselekmények finanszírozása;
 - bűnszervezetek továbbműködtetése vagy új bűnszervezetek alapítása révén.
- 1) A bűnszervezetek nem mondtak le üzleti tevékenységük hatékonyságát biztosító kriminális módszerek további alkalmazásáról, amit
- korrupció,
 - erőszak, fenyegetés,
 - hamisítások, csalások
 - elkövetésével valósítottak meg.

Ezek közül különösen az ellenérdekű bűnszervezettel szemben - esetenként nyíltan - alkalmazott erőszak (merényletek robbantások) váltotta ki a közvélemény felháborodását.

A magyarországi szervezett bűnözés üzleti sikere, valamint a már megszerzett illegális vagyon védelme érdekében célul tűzte ki a legális gazdaságba való bekapcsolódás megvalósítását, miközben a bűnszervezetek konspirált működése együtt járt a pénzmosásban rejlő lehetőségek felismerésével, a pénzintézetek megszerzésének, továbbá a részvénytranzakciók bonyolításának és a „játékipar” feletti ellenőrzés realizálásának igényével.

1. Az olajforgalmazással kapcsolatban elkövetett jogsértések állandósulása és új formái

A '90-es évek első felében kialakult helyzetnek megfelelően később sem esett vissza számottevően a bűnszervezetek érdeklődése az olajkereskedelemben rejlő illegális haszonszerzési lehetőségek iránt. A hamis üzemanyagszámlák felhasználásával történő jogosulatlan áfa-visszaigénylés kisebb mértékben ugyan, de az évtized második felében is folytatódott.

A korábbi kedvezőtlen helyzet fennmaradása összefügg:

- az „olajügyekben” fogatosított **büntető szankciók** alacsony hatásfokával;
- az „olajügyekben” érintett vállalkozók kriminális jellegű üzleti tevékenységüket a szükséges jogkövetkezmények elmaradása mi-

att tovább folytathatták, vagy más vállalkozásokban csendestárs-ként tevékenykedhettek;

- az „olajügyek” elkövetését lehetővé tévő tényezők megszüntetésére irányuló következetes és hatékony **jogalkotási és jogalkalmazási intézkedések** elmaradásával.

Az olajkereskedelem területén bűncselekmények elkövetésére korábban lehetőséget nyújtó módszerek többségét nem sikerült véglegesen kiküszöbölni:

- a súlyos visszaélésekre alkalmat adó **„halasztott vámfizetési kedvezmény”** rövid tilalmi időszak után újból visszaállították;
- 1995-ben jogszabály nyújtott lehetőséget a **„nem szabványos extrakönnyű fűtőolaj”** behozatalára és belföldi forgalmazására. Ezáltal mód nyílt különböző manipulációk révén a magasabb árkategóriába tartozó gázolajtermék kialakításával magas illegális haszon elérésére;
- az 1999. év végén alkotott új jövedéki szabályozás a **jövedékulcsok differenciálásával a korábban „már megismert” visszaélések** elkövetésére nyújtott lehetőséget.

2. A szervezett gépjárműlopások

A gépjármű lopások számának gyors ütemű emelkedése mind Magyarországon, mind az európai országok zömében a hatékonyabb megelőzés és rendőrségi fellépés hatására megtört. Így 1999-ben a gépjármű lopások számának csökkenése következett be, és ez a tendencia máig töretlen (lásd: melléklet).

a. A nemzetközi szintű szervezett gépjármű lopások elkövetését, de főként a lopott gépkocsiknak a magyar-szerbiai határszakaszon, a „zöldhatáron” át történő szállítását 1999. év tavaszán nehezítette a koszovói válsággal kapcsolatban életbe léptetett szigorított ellenőrzés.

b. Az évtized utolsó éveiben kezdődött meg hazánkban a megelőzést és felderítést előmozdító gépjármű-törzskönyv és az eredetiséget igazoló vizsgálatok lépcsőzetes bevezetése, valamint a korszerű okmánycsalád kialakítása.

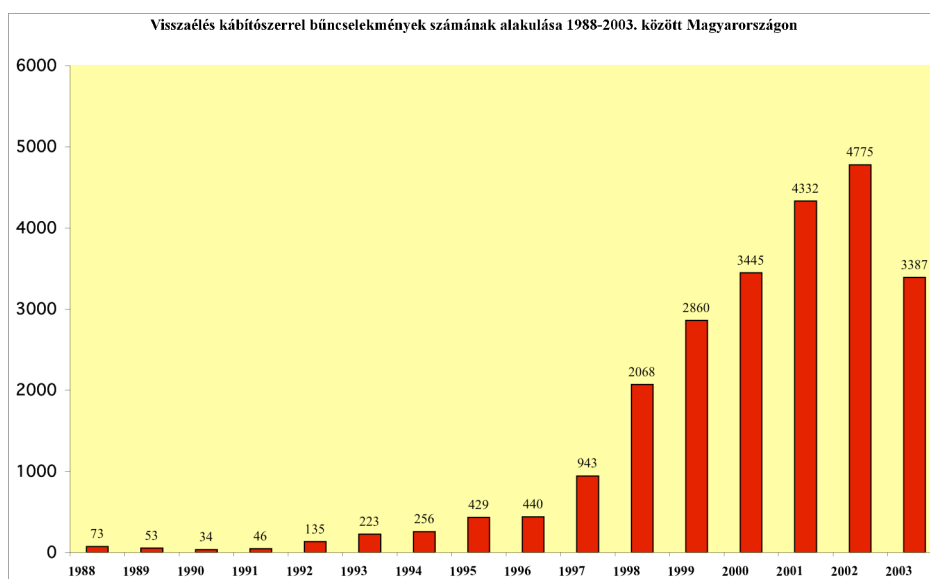
c. Megkezdődött az elektronikus rendszámfelismerő készülékek alkalmazása. A használt autópiacon lényegesen visszaszorult a gyanús eredetű gépkocsik forgalma.

d. Bevezették a határregisztrációt.

3. A kábítószer-bűnözés átrendeződése

A hazai kábítószer-bűnözésben a '90-es évek második felében alapvető változások mentek végbe. Magyarország, amely korábban a nemzetközi kábítószer-kereskedelem tranzit országa volt, fokozatosan célországgá változott. Ebből adódóan

1997-ig jelentősen nőtt a tranzitcélú kábítószer-behozatal. Megfordult a drogszállítmányok iránya is: a hazai kábítószerigények kielégítésére megnőtt a Nyugat-Európából kiinduló szállítmányok mennyisége. Tanulságos a kábítószerrel való visszaélések alakulását összefoglaló táblázat tanulmányozása:

Forrás: ERÜBS

- a) Az 1997-1998-as éveket a magyarországi kábítószer-fogyasztás és bűnözés robbanásszerű növekedése jellemezte, amelyet azonban megelőzött az „extasy-robbanás”. Több száz kilogramm, hollandiai illegális laboratóriumokban előállított extasy tablettát csempészték be nemzetközi autóbuszjáratokon, utasok csomagjaiban Magyarországra, ahol kiterjedt bűnszervezet végezte az „anyag” terítését. Ezzel egyidejűleg megnövekedett az érdeklődés a vadkender iránt is. Kialakult a kábítószer-tartalmú anyagok szilárd piaci árfolyama, a 800-2.000.- Ft/szál áru marihuánás cigarettától a 2.500-4.000.- Ft/tabletta áru extasytól a 6.000.- Ft/g áru heroinig.

- b) Közel háromszorosára növekedett a **kábítószer-túladagolással** okozott halálesetek száma, és az emelkedés töretlenül folytatódott, majd megtört. A 2001. évi kábítószer túladagolás miatt bekövetkezett 36 halálesettel szemben 2002-ben 19 esetet tartottak nyilván. A **büntetőeljárás alternatívájaként kezelt betegek** száma az 1996. évi 146 fővel szemben 2002. végén 751 fő, de 1998-ban és 1999-ben meghaladta az ezer főt (1.120 fő és 1.100 fő). (Forrás: GYISM.)
- c) Nyilvánvaló, hogy az évtized utolsó és az új évtized első évei a **belföldi fogyasztás** „előretörését” reprezentálták, miközben a tranzitszállítmányok is megőrizték markáns jelenlétüket. Ezt igazolja a vizsgált feketeipiaci kábítószer-hamisítványok mennyiség szerinti megoszlását tartalmazó táblázat:

Bűnügyi Szakértői- és Kutatóintézetben 1996-2002 között vizsgált feketeipiaci kábítószer-készítmények mennyiség szerinti megoszlása

Kábítószer fajta	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Heroin (kg)	230	190	937	166,5	670	154,41	159,65
Kokain (kg)	8	7,6	20	115	10,9	6,02	54,9
Hasis (kg)	782	4	2,8	3,6	19	0,88	3,35
Marihuana (kg)	45	2338	146	99,9	112	161,03	103,44
Morfin, ópium (kg)	0,9	1	0	0,9	16,6	0,01	1,73
Amfetamin por (kg)	0,5	12,7	10,3	4,6	10,5	1,48	3,51
LSD bélyeg és korong (db)	1023	1607	4416	3115	1519	972,5	623
Ecstasy tableta (db)	7052	5505	11785	11143	15154	18663,5	24854

Forrás: BSZKI

Szembetűnő, hogy az évek során folyamatosan növekedett a szintetikus kábítószerek közé tartozó extasy tabletták mennyisége, szemben olyan „klasszikus” szerekkel, mint a hasis, vagy az ópium. A 2002. év az extasy éve volt.

III.

A szervezett bűnözés Csongrád megyében (1988-2003.)

1. Az olajforgalmazással kapcsolatban elkövetett jogsértések

- 1.1. A kőolajszármazékokkal történő jogsértések már a rendszerváltoztatás előtt is ismertek voltak, sőt jelenségként is értékelhetők. Az elkövetési magatartások lényegesen egyszerűbbek, de mindenképpen a hatályos jogszabályok adta lehetőségek bűnös úton történő kijátszását jelentették. Ilyen volt többek között a **gázolaj jegyekkel** történő üzletelés, a gázolajjegyek hamisítása útján történő haszonszerzés, vagy a külföldi kamionosok olcsóbb kőolajszármazékkal történő kiszolgálása, amikor az árkülönbözet az eladó hasznára volt. Csongrád megyében a nyolcvanas években két nagyobb volumenű "benzinkutas ügy" volt, amelyekben a gyanúsítottak jellemzően kútkézelők voltak, és a foglalkozásuk adta lehetőséget használták ki saját zsebre. Ezek a nyomozások sem társadalomra veszélyességükben, sem a kárérték tekintetében nem azonosíthatók a kilencvenes évek elhíresült ügyeivel.
- 1.2. A '90-es évek elején az ilyen bűncselekmények elkövetését Csongrád megyében is a háztartási tüzelőolaj és a motorikus gázolaj **árszínvonala közötti különbség** és a **jogi szabályozatlanság** tette lehetővé. Ezek a termékek azonos minőségűek és tulajdonságúak voltak, de az árszínvonal és az adótartam tekintetében jelentősen eltértek. Kialakulásukhoz a **külkereskedelmi szervezet** privatizáció utáni átalakulása, a korábbi apparátus leépítése, és az ásványolaj-ipari termékek importjára feljogosító **vállalkozások tömeges megjelenése** vezetett.

Eljárásaik egyszerűsített sémája az alábbi:

- a magánvállalkozások több tízmillió literes nagyságrendben akkor még színezetlen háztartási tüzelőolajat vásároltak fel a MOL Rt telepein;
- ezeket a tárolóhelyeken felhalmozták;
- adóbevételeik látensé tétele érdekében minimális árréssel fiktíven értékesítették a háztartási tüzelőolajat, és ezáltal veszteségesé tették vállalkozásaikat;
- miután az olajkészlet számvitelileg már nem létezett, a raktárakban felhalmozott olajkészletet motorikus gázolajként értékesítették.

1.3. A feladatok ellátása érdekében specializálódott és szintekhez igazodott az elkövetői kör:

- Az első szint a **számlakibocsátók** köre, akik a hamis okmányokat és bizonylatokat kiállították. Kvalifikátlanság hiánya, valamint a nyomozók által alkalmazott helyes kihallgatási technika segítségével részben beismerő és terhelő vallomásokot tettek, a második, ún. közvetítők vagy brókerek körére. Szerepük szükségszerű volt, mert korábbi munkahelyeiken megszerezték azt az ismeretséget és jártasságot, ami a közületi vásárlók és végfelhasználók felderítéséhez alapvető volt.
- A **brókerek** feladata volt az egyes olajüzletek technikai és számviteli lebonyolítása. Ők határozták meg a szállítások időpontját, és egyeztek meg a vásárlókkal az ár tekintetében. Tevékenységük alapvetően a bünszervezet tevékenységéhez való szellemi jellegű hozzájárulás volt.
- A bűnelkövetői kör csúcsán az ún. **tettesi kör** állt. Ők rendelkeztek az olaj tulajdonjogával, és szerepük ebben ki is merült. A bűncselekmények elkövetésében ritkán vettek részt.

1.4. A Csongrád megyében felderített és bizonyított "olajügyek" nyomozásának tapasztalatait értékelve megállapítható, hogy azok **elkövetési magatartásai** tipikusak és időszakonként változóak voltak. Ezek a jogsértések minden esetben arra irányultak, hogy a jogszabályi anomáliák adta lehetőségeket kihasználva, a jogalkalmazás szigorú és következetes kontrollja hiányában anyagi hasznot eredményezzenek. Példálózó jelleggel a klasszikus elkövetési magatartások közül néhány:

- a) Adónemeket nem tartalmazó olajtermékeket behozatalkor HTO-ként vámkezeltek, majd belföldön gázolajként értékesítették.
- b) A színező anyag bevezetését követően annak különböző kémiai, fizikai eljárásokkal történő kivonása, és az így nyert anyag üzemanyagként történő forgalomba hozatala (savazás).
- c) **Engedély alapján - tovább-feldolgozásra szánt - kül- és belföldről fogyasztási adó nélkül beszerzett kőolajszármazékok hajtóanyagként történő forgalomba hozatala.**
- d) Szabványon kívüli olyan kőolajszármazék beszerzése, amely a szabványokra vonatkozó előírások körén kívül esik (világító petróleum, orsóolaj, műszerolaj, csapágyolaj, különböző kategóriájú fűtőolajok, stb.) és üzemanyagként történő forgalomba hozatala.
- e) „Halasztott vámfizetési kedvezménnyel” importált kőolajszármazékok értékesítése utólagos vámmegfizetés nélkül.
- f) Üzemanyag előállítás lehetőségének olyan kihasználása, hogy az adó-fizetésre megállapított időtartam (pl. negyedév) elteltével az állam felé fennálló fizetési kötelezettségének nem tett eleget, hanem tevékenységét az adott helyen teljes egészében felszámolta.
- g) Különböző kőolajszármazékok **keverése**, motorikus hajtóanyag előállítása céljából (fűtőolajok, gázolin, fakonzerváló anyag, stb.).
- h) **Fiktív számlázásra létrehozott vállalkozások** alapítása, akik gazdasági tevékenységet nem végeztek, ezzel szemben meg nem történt gazdasági eseményekről számlát állítottak ki (50 fillértől 5.- Ft/liter ellenében) a különböző illegálisan forgalomba került üzemanyagok legalizására.
- i) **Fiktív vámkezelés** lopott, vagy hamisított vámbélyegzővel.

1.5. Szükséges megjegyezni, hogy egzakt módon senki nem határozta meg, hogy mit is kell "olajügyön" érteni valójában. Nem tisztázott, hogy az elkövetési magatartás, vagy amire a bűncselekményt elkövették, nevezetesen a kőolajszármazék valamilyen formája ad eligazodást e kérdésben. "Olajügynek" a klasszikus értelemben vett adócsalás és jövedékkel való visszaélés tartható, viszont nem tehető meg, hogy öncélúan figyelmen kívül hagyjunk a felsorolásból olyan bűncselekményeket, amelyeket ugyancsak a kőolajszármazékokkal történő visszaélés valamilyen formájában (pl. rossz minőségű termék forgalomba hozatala) követték el. Ez azt is jelenti, hogy az ügyforgalomban kiemelt és az alábbiakban részletezett 74 ügy nyilvánvalóan több, amelyekben megjelenik a szervezett bűnözésre utaló (konspiráció, a szervezettség magas foka, a szerepek elosztása) láncreakció.

1.6. Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén 1991-1999. közötti időszakban 75 nyomozást kezdeményeztek "olajügyben". Ebből 1 ügyet a büntető útról eltereltek, a nyomozást megtagadták. A 74 eljárás eredménye - amely az országban a harmadik legtöbb - az alábbi:

- Felderítették és a nyomozást teljesítették **45** esetben,
- ebből **22** ügyben vádat emeltek, **23** ügyben a nyomozást megszüntették .

A nyomozások megszüntetésének indokai: 4 esetben megrovás, 2 esetben elévülés, 1 esetben az elkövető halála, 7 esetben bebizonyítottság hiánya, 5 esetben tettes ismeretlen, 4 esetben a cselekmény nem bűncselekmény.

A vádemelési javaslattal befejezett ügyek közül 6 eljárás fejeződött be jogerősen, a többi bírósági szakban van.

- Felderítés és a nyomozás elrendelése után az eljárás továbbfolytatására átadtak **22** ügyet. Ebből 16 nyomozás a vám- és pénzügyőrséghez, 5 nyomozás más rendőri szervhez (nem Csongrád megyei nyomozó szervhez) és 1 nyomozás az APEH Bűnügyi Igazgatóságára került.
- További **7** esetben más szervhez büntető feljelentést tettek.

Számítások szerint a 74 ügyben okozott kár, illetve elkövetési érték legalább **4 milliárd 40 millió forint**. Ennek döntő többsége, közel 4 milliárd forint az adóbevétel csökkenéséből adódott.

Rá kell mutatni arra, hogy a megszüntetett ügyek nem jelentettek feltétlenül eredménytelenséget. Az az 5 eset amikor az elkövető kilétét nem sikerült megállapítani a MOL sérelmére vezették megfűrés módszerével elkövetett kisebb kárértékű lopás volt. A bebizonyítottság hiányában megszüntetett 5 ügy is eredményes, hiszen nyilvánvaló volt minden esetben, hogy bűncselekmény történt, és a további jogsértést éppen a rendőrség intézkedése szakította meg. A megrovás, az elévülés, az elkövető halála mint nyomozást befejező okok magyarázatára nincs szükség, hiszen kriminalisztikai szempontból sikeres nyomozásoknak tekinthetők.

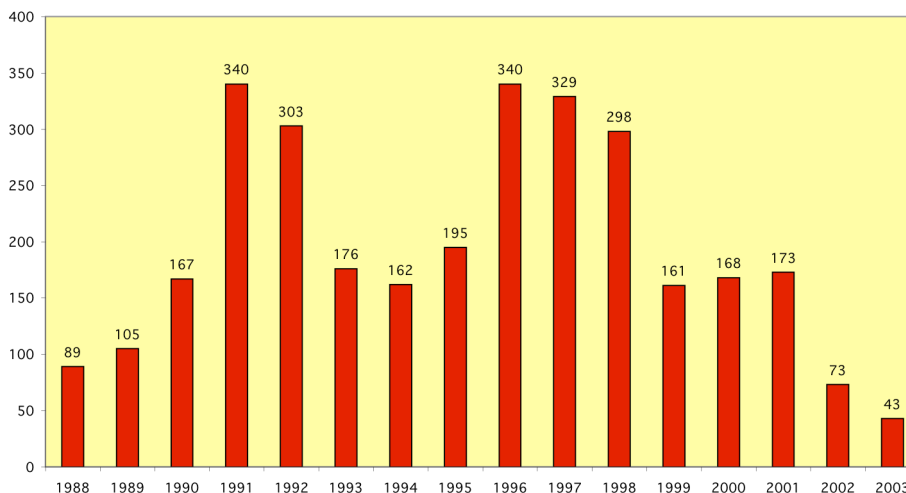
1.7. Kommentár nélkül: Aki „olajügyeket” nyomoz, „az olajos” lesz? – sajtóban közzétett reakálás (DM 1999.)

A Csongrád megyei nyomozások a sajtó nyilvánossága mellett zajlottak addig a mértékig, ameddig büntetőjogi-, eljárásjogi- és kriminalisztikai szem-

pontok arra lehetőséget adtak. Több alkalommal kérték a lakosság segítségét, de a károsultak jelentkezését is. A nyomozások teljesítése során tapasztalt jogszabályi anomáliák felszámolása érdekében kezdeményezték a bűncselekmények elkövetését lehetővé tevő okok és körülmények megszüntetését. Felvállalták az új jelenségek okozta jogértelmezési vitákat. Segítették az országosan létrehozott Gazdaságvédelmi Koordinációs Bizottság munkáját, amely a Miniszterelnöki Hivatal mellett működött. Ismereteiket tudományos igényű pályázatba foglalták. Ennek ellenére elsősorban a médiában Csongrád megyei "olajügyek"-ről beszéltek, számukra olyan tónusban megjelenítve, amely pejoratív értelmű. Az elvégzett munka becsülete, eredménye és több mint 1.300 ember tisztessége azt kívánja, hogy felderített és bizonyított ügyeiket ma is vállalják, és a sejtelmes találgatásokat visszautasítsák. **Az "olajügyek"-kel kapcsolatban nem az a probléma, hogy sajátosan és magyarosan végbe ment az eredeti tőkefelhalmozás, hanem az, hogy erre olyan formában került sor, amely nélkülözte a vám, a jövedékekkel kapcsolatos, valamint az általános forgalmi-, fogyasztási- és a személyi jövedelemadó megfizetését. Az egész folyamat kikerülte a legális gazdaságot és az ún. "fekete" vagy "szürke" gazdaságban ment végbe adóztatlan jövedelmet realizálva.** A tisztán pénzügyi bűncselekmények nyomozása soha sem volt rendőri kötelezettség és ma sem az. Ügyeikkel - amelyekre a megye bűnügyi helyzetét értékelve előre igyekeztek felkészülni - azt is demonstrálták, hogy a társadalom deviáns jelenségeire a bűnüldözés eszközeivel és lehetőségeivel mindig és minden körülmények között, hatáskörre tekintet nélkül, reagálni kell. Ilyen indokok alapján úgy érezték, hogy nem szolgáltak rá arra, hogy az évtized végén azért kell magyarázkodniuk, mert voltak "olajügy"-eik.

2. A szervezett gépjárműlopások

Az 1988-2003. között Csongrád megyében elkövetett gépjárműlopások számának alakulása

Forrás: ERÜBS

A Csongrád megyében eltulajdonított gépjárművek gyakorisága hullám-völgyeket és hullámhegyeket jelenít meg, kifejezve a bűnszervezetek aktivitását, de legfőképpen a bűncselekmények elkövetését megakadályozni szándékozó intézkedések hatékonyságát, valamint a hazai és külföldi rendészeti szervek együttműködésének eredményességét.

2.1. A '90-es évek elején inkább a **keleti autók** eltulajdonítását célozták meg a bűnszervezetek. Ismeretes, hogy amíg a '80-as évek végén még több évet kellett várni a kiutalásra, addig a rendszerváltoztatást követően - ha valaki meg tudta fizetni - pár napon/hónapon belül gépkocsihoz juthatott. Ebben az időszakban sem a pénzügyintézetek, sem a **biztosító társaságok** nem voltak felkészülve arra, hogy új gépkocsi vásárlást finanszírozzanak, illetve, hogy ilyen gépkocsira casco biztosítást kössenek. Jelenleg szinte minden banknak van speciális, csak gépkocsi vásárlására vonatkozó hitele, de nem csak az új, hanem a használt gépkocsira is.

Az **elkövetés módszere** is az ún. „cél” gépkocsikban bekövetkező változást követte. A keleti típusoknál legtöbb esetben a kocsit könnyedén kinyitot-

ták. A nyitás módszere és helye változó volt. A legtöbb esetben a csomagtér fedelét a zárral ellentétesen oldalirányba eltolták, majd a hátsó ülés támlájának felszabadítása után bejutottak az utasterbe. Jellemző volt az is, amikor a kocsiszekrény ajtaját szinte nyom nélkül kinyitották. Az a bejutási mód, hogy valamelyik ablakot betörték a lopást megelőzően, kivételes ritkaságnak számított. A gépkocsi gyújtáskapcsolójából a vezetékeket kiszakították, majd rövidre zárták, és elindították a járművet. A másik módszer esetében a gyújtáskapcsolót roncsolták és egy célszerszámmal indították el az autót. A beépített kormányzarat mindkét esetben eltörték.

2.2. A '90-es évek közepétől fokozatosan kiszorultak a keleti gyártmányú járművek, és egyre nagyobb számban tulajdonítottak el **nyugaton előállított gépkocsit**. Ennek több magyarázata is volt. Egyrészt az ország nyitottabbá vált a külföldiek – köztük a bűnözők – számára, másrészt a modern gépkocsik eltulajdonítása bizonyos kihívást jelentett a bűnözői köröknek. Harmadrészt az országban is egyre több korszerű autó került tulajdonba, míg a keleti típusúak közül egyre kevesebbet adtak el, sőt a gyárak is leálltak.

2.3. A szervezett bűnözés a Csongrád megyében teljesített nyomozások tapasztalatai szerint már **megrendelésre** dolgozott. A megrendelők elsősorban külföldi magánszemélyek, akik hazájukban hirtelen meggazdagodtak. Noha a nyugati gyártmányú gépkocsikban már az ugró kódos riasztótól kezdve a GPS helymeghatározó rendszerig minden megtalálható, határozottan le kell szögezni: ellophatatlan gépkocsi nincs!

A gépjárművek nyitási és eltulajdonítási módozatai változtak:

- **Nyitás esetén** a kezdetleges teniszlabdás nyitási mód háttérbe szorult, és a minél kisebb sérülés okozásának igényét párosították a nyitás utáni rendeltetésszerű használat követelményével. A gyakorlatban a gépkocsit oly módon nyitották, hogy a behatolást követően a gépkocsi zárrendszere továbbra is teljes működésű maradjon. Ezt megkövetelte a felvásárló piac, hiszen amúgy is a töredékárnál lényegesen kevesebbet volt értékesíthető az autó.
- Az **eltulajdonítás** során két módszert lehetett megkülönböztetni. Az egyiknél a gépkocsi **eredeti kulcsainak** valamilyen úton történő megszerzése után (zseblopás, garázs előtt nyitott ajtóval várakozó gépkocsi eltulajdonítása, ún. „trükkös” lopás, rablás) vitték el a gépkocsit, míg a másik esetben a gépkocsi minden kulcsa a tulajdonosnál marad. A **kulcs nélküli** gépkocsi lopás

alapos technikai ismeretet feltételez, és jobban is szervezett. Figyelembe vették a gépkocsi egyedi jellemzőit, típusát, a riasztó élesítésének, jelzésének módját.

- 2.4. Az **elkövetés helyében** is bizonyos fokú változás állt be. A garázkapacitás hiánya miatt egyre frekventáltabb helyekké váltak az utcai parkolók, a nyitott társasházi udvarok, de a nagyobb áruházak parkolói, föld alatti garázsai is kedvelt helyei a bűnözőknek. Azokat a parkolókat, ahol valamilyen biztonsági rendszer (akár ki-beléptető rendszer, akár biztonsági őr, akár kamera) található leggyakrabban a gépkocsi „felvételére” használták, és az autót egy későbbi időpontban kevésbé védett helyről tulajdonították el.
- 2.5. A gépjármű lopások visszaszorítását szolgáló hatékony eszköze a **határmenti együttműködés**. Ennek lényege, hogy azok a rendőr-főkapitányságok, amelyek illetékességi területe más ország rendőrsége illetékességi területével határos, saját felelősségük és költségvetésük terhére határmenti együttműködést folytathatnak. Tíz év óta az eltérő jogrend és szervezeti felépítés mellett minőségi változás következett be az egymással szomszédos Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság, valamint a Szabadkai Belügyi Titkárság közös munkájában. A térséget irritáló emberölés-sorozat sikeres felderítése mellett a figyelem kiterjedt a szervezett bűnözéssel szembeni közös fellépésre, így a határon áthúzódó gépjármű lopások megakadályozására is. Az együttes munka egyik fontos értékmérője a Magyarországra visszahozott gépjárművek listája. Természetesen ez úgy mond a „jéghegy csúcsa”, de a sajtó azzal, hogy hírt adott a történetekről, jól szolgálta a megelőzést, hiszen az újságot a határ mindkét oldalán nem csak a jogkövetők olvassák...

A határtalálkozók számadatait tartalmazó

összefoglaló statisztikai táblázatok:

1995-2004.

Év	Határtalálkozók száma	Faxon átadott feljegyzések	Feljegyzések száma <i>Átadott kapott</i>
1995	11	-	45 29
1996	48	3	171 112

1997	56	11	180 96
1998	39	27	232 121
1999	17	14	91 68
2000.	25	15	184 79
2001.	46	13	111 64
2002.	24	36	92 54
2003.	23	49	31 18
2004. 07.22-ig	6	22	19 11

190 1156 652

Átadott és kapott feljegyzések összesen: **1998**

Forrás: CSMRFK Hivatal

Év	Magyarországról visszajuttatott járművek száma	Járművek összértéke (kb.)	Magyarországra visszahozott járművek száma	Járművek összértéke (kb.)
1996	-		5	14.000.000 Ft
1997	-		7	28.000.000 Ft
1998	-		4	12.000.000 Ft
1999	-		3	6.000.000 Ft
2000.	-		2	7.000.000 Ft
2001.	-		1	4.000.000 Ft
2002.	-		1	2.000.000 Ft

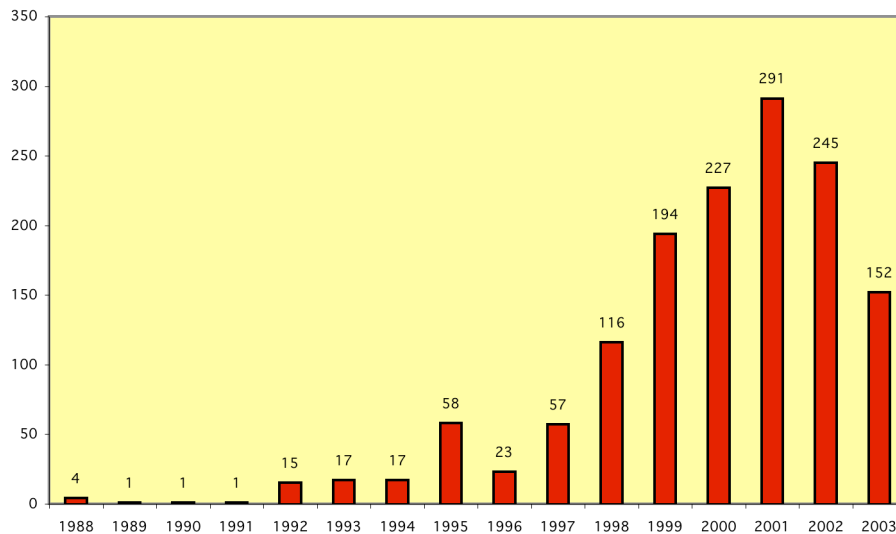
2003.	1	200.000	-	-
2004.07.22-ig	-		-	-
	200.000	Ft		73.000.000 Ft

Forrás: CSMRFK Hivatal

3. A szervezett kábítószer-bűnözés

A Csongrád megyében ismertté vált kábítószerrel történő visszaélések száma meredek ívű emelkedést jelenítene meg, ha a folyamatot időnként nem törné meg egy-egy esztendő. Ennek ellenére kitapintható, hogy az országos helyzettel egyezően - bár hosszabb idő elteltével - hogyan alakult ki a fogyasztási bűnelkövetésből a kábítószerrel való kereskedés egyszerű modellje.

Az 1988-2003. között Csongrád megyében elkövetett visszaélés kábítószerrel bűncselekmények számának alakulása

Forrás: ERÜBS

- 3.1. Csongrád megyében a rendszerváltoztatást követő években főleg a **fogyasztói bűnelkövetés** vált jellemzővé. Ennek kísérő jelensége volt a mákföldön elkövetett rongálás, a vényhamisítás, a gyógyszerári betörés. Ezekben az ügyekben kifejezetten hatékony volt a felderítés, mivel a hagyományos kriminalisztikai módszerek is eredményre vezettek. Az 1990-es évek közepének kábítószer-bűnözése viszont új feladatok elé állította a bűnüldöző szerveket, mivel egy teljesen új struktúrájú bűnözéssel kellett felvenni a harcot a kábítószerekkel kapcsolatos ügyekben.
- 3.2. Erre az időszakra tehető az a fordulat, amikor klasszikus értelemben megindult a **kábítószer-kereskedelem**. A megváltozott társadalmi normák és az érvényben lévő jogszabályok lehetővé tették, hogy anyagi haszonszerzés reményében nagy mennyiségű szintetikus kábítószerrel áraszák el az országot. Ezeknek az anyagoknak az elosztására a legalkalmasabb helynek a zenés, táncos szórakozóhelyek mutatkoztak.
- 3.3. Hosszas felderítő munka eredményeként 1998-ban két főt sikerült a kábítószer terjesztők közül felderíteni és elfogni. Az egyiknél Budapesten 1 kg amfetamint, a másikon pedig Szegeden ugyancsak 1 kg amfetamint és 600 db extasy tablettát foglaltak le. Vallomásuk szerint egyetlen éjszaka alatt ez a mennyiség került volna értékesítésre a megyeszékhelyen. Ez azt jelentette, hogy már 1998-ban Szegeden néhány óra alatt 2.600 adag kábítószerrel lehetett eladni. Ahol több száz fiatal van viszonylag kis helyen, átláthatatlan, hogy ki mit csinál, mit kap vagy mit ad át. Ezért a rendőrség és egyáltalán a kínálati oldal csökkentésén dolgozó szakemberek óhaja csak az lehet, hogy ez a tevékenység kiszoruljon a szórakozóhelyek területéről. Ez viszont csakis a szórakozóhelyeket üzemeltetők, az ott biztonságot szolgáltatók közreműködésével lehetséges. A képlet egyszerű: a **bűnszervezet szervezethez igazodó szervezett társadalmi összefogás**.
- 3.4. Csongrád megye természetesen osztozik a hazai drogprobléma sorsában, de a kábítószer-bűnözés negatív tendenciájának erősödése ellenére nem vetette meg lábát a **klasszikus szervezett bűnözés**. A megyei droghelyzetet áttekintve a kábítószerrel visszaélés negatív tendenciáinak erősödése érzékelhető:
- növekedett az általános és középiskolák **veszélyeztetettsége** és a fiatakorúak érintettsége;

- a büntetőeljárások alátámasztották az úgynevezett „**beszerzési bűnözés**” jelenlétét, a kábítószeres megszerzése érdekében elkövetett vagyon elleni bűncselekmények változatos formáit;
- a veszélyes ópiát származékok, a **morfin** és **heroin** egyre nagyobb arányban vannak jelen az elkövetés során;
- a **marihuána** fogyasztása, előállítás, termesztése egyre nagyobb mértékben terjed.

A bűnözés szervezett jellegét az adta, hogy a többnyire fiatalok és fiatal felnőttek a törvényi fenyegetettség figyelmen kívül hagyva egymás között quasi kereskedést folytattak. Az elfogadott szervezeti modell szerint **4-5 fő dealerhez 10-15 fő fogyasztói társaság** tartozott. Nem véletlen, hogy 2000-től másfél év alatt **813 főt vontak felelősségre terheltként**, akik életkoruk alapján korántsem nevezhetők felnőttek.

3.5. Csongrád megye és a szervezett kábítószer-bűnözés kapcsolatában vitathatatlan jelentősége van az államhatár kriminalitásának. Az összesen 122 km-en **négy határátkelőhely** - elsősorban Nagylak és Rösztke - nyújtott és nyújt lehetőséget a tranzitszállítmányok áthaladására. **Külső körülmények**, így a jugoszláviai polgárháború, az azt követő bombázások módosították a csempész-útvonalakat és a szállítmányok gyakoriságát, de hosszú távon továbbra is realitás a szervezett kábítószer bűnözés jelenléte. Ennek nem mond ellent, hogy az afganisztáni háború miatt hosszabb időre elmaradtak a tranzit jellegű heroín szállítmányok, amely hatott a belföldi fogyasztásra is. A szervezett bűnözés azonban újra osztotta a szerepeket, és a török bűnözők vették át az afgán heroín szállítmányok Európába juttatását. A legújabb információk szerint a bolgárok aktivitása erősödött, nyilvánvalóan a sikeres szállítással járó haszonból történő részesedés szándékával.

IV.

Zárszó

E dolgozat a magyarországi szervezett bűnözés néhány súlypontját igyekezett bemutatni csupán, hiszen a teljesség igényének határt szabtak a terjedelmi korlátok. A rendszerváltoztatás óta eltelt időszakot egy országban gondolkodva célszerű volt szakaszokra bontani, mivel azok tanulmányozása lehetőséget teremtett a változások kiemelésére. Nem közömbös az sem, hogy Csongrád megye közbiztonsága hogyan képezte le az országban zajló kriminális

folymatokat, esetleg voltak-e olyan specifikumok, amelyek itt mutathatók ki leginkább, avagy az egészben tapasztalt devianciák nem olyan intenzitással gyűrűztek be a részbe.

A szervezett bűnözés megítéléséhez eligazodást adnak dr. Katona Géza örökérvényű gondolatai, mintegy felvázolva a megoldás lehetőségét is:

„A szervezett bűnözés létrejötté számtalan társadalmi, gazdasági, politikai, jogi tényező bonyolult kölcsönhatásának következménye. Korlátozása és megszüntetése is – a bűnmegelőzés normáival összhangban – ezen tényezők pozitív irányú befolyásával remélhető.”

János Lukács

Schwerpunkte des organisierten Verbrechens in Ungarn

(Zusammenfassung)

Im *ersten* Teil der Studie wird ein kurzer Überblick über den Prozeß der Demokratisierung der Gesellschaft vor und nach der politischen Wende - Ende der achtziger Jahre- gegeben.

Danach wird die Situation des organisierten Verbrechens in *Ungarn* zwischen 1988 und 1995 geschildert. In diesem Kapitel werden auch die typische Feinzüge der Delikte in Zusammenhang mit der Ölblendung dargelegt. Der Autor kommt in dieser Frage zu dem Ergebnis, dass diese Taten auf primitivste Weise verübt worden sind, und dass ihre Entstehung von Seiten (Versäumnisse) der Rechtsgebung und der Rechtsanwendung erleichtert wurden.

Als nächstes widmet sich die Arbeit dem Delikt der organisierten Auto-diebstähle.

Im *zweiten* Kapitel werden die Veränderungen in diesen Deliktsbereichen in den Jahren zwischen 1996 und 2003 erörtert, ergänzt mit den Veränderungen im Bereich der Drogen-Delikte.

Abschließend werden im *dritten* Kapitel all diese Delikte im Gesamtzeitraum, also von 1988 bis 2003 in einem engeren Kreis, im Komitat *Csongrád* untersucht.

Im *Schlußwort* weist der Autor auf einen möglichen Lösungsweg der Bekämpfungsprobleme des organisierten Verbrechens im folgenden Gedanke hin: „Das organisierte Verbrechen entsteht aus der komplexen Wechselwirkung gesellschaftlicher, wirtschaftlicher, politischer und rechtlicher Faktoren. Die Einschränkung beziehungsweise Behebung dieses Problems – im Einklang mit den preventiven Normen – ist nur möglich, wenn man diese Faktoren in eine positive Richtung zu beeinflussen versucht.“